

Täysistunto

Torstai 10.9.2015 klo 16.01—18.09

3.2. Suullinen kysymys Euroopan pakolaistilanteesta (Olli-Poika Parviainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 13/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Parviainen.

Keskustelu

16.44 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Euroopan pakolaistilanne on hälyttävä. Liki 400 000 ihmistä on tänä vuonna paennut epäinhimillisiä olosuhteita ja vainoa Eurooppaan. Tilanteeseen tarvitaan inhimillisiä ja käytännöllisiä ratkaisuja. Vastuuta ihmisistä pitää jakaa muillekin kuin parille EU:n reunavaltiolle.

Komissio esitti eilen kahta isoa asiaa: EU:n sisällä sijoitettaisiin uudelleen yhteensä 120 000 pakolaista, joista Suomeen noin 3 000. Lisäksi luotaisiin pysyvät välineet kriisien ratkaisemiseen. Suomen poukkoilevista kannoista pakolaistilanteeseen ja ihmisten auttamiseen on ollut vaikea saada selvää. Ensi maanantaina asiaa käsitellään EU:n ministerineuvostossa. Kysynkin, arvoisa hallitus: tuetteko te mainittuja komission esityksiä ensi maanantaina?

16.45 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aina-kin Euroopalla on edessään yksi aikansa suurimmista haasteista. Lähialueiden kriisit ajavat sadattuhannet Eurooppaan, itse asiassa ennustetaan jopa miljoonaa turvapaikanhakijaa Eurooppaan tämän vuoden aikana, joista osa sitten Suomeenkin löytää tiensä. Tilanne on tosi vakava, ja me tarvitsemme toimia lähtö- ja kauttakulkumaissa, me tarvitsemme EU:n yhteisiä toimia ja suomalaisia toimia. Uskaltaisin väittää, että hallituksen toimet eivät ole olleet poukkoilevia, vaan määrätietoisesti on pyritty ratkomaan niitä käytännön kysymyksiä ja ongelmia, joita tässä on, ja osallistuttu eurooppalaiseen keskusteluun.

Suomi ja Suomen hallitus muodostaa kantansa komission ehdotuksiin EU:n ministerivaliokunnassa perjantaina. Tällä hetkellä käydään keskusteluja, ja perjantaina ollaan niissä asioissa viisaampia. Mutta selvää on, että me tarvitsemme eurooppalaisia ratkaisuja. Me voimme täällä tehdä toimia, joilla meillekin tuleva iso ihmisten määrä hoidetaan: miten heidän asiansa käsitellään, miten löydetään ne todelliset, jotka ovat avun tarpeessa. Tätä me voimme tehdä. (Puhemies koputtaa) Mutta me tarvitsemme eurooppalaisia toimia, jotta löytyy kestäviä ja (Puhemies koputtaa) pitkiä ratkaisuja.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2015 vp

16.46 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle vastauksesta. Ihmisiä kuolee Euroopan rajoille, koska ihmisillä ei ole toimivia tapoja hakea turvaa Euroopasta laillisesti. Esimerkiksi ilman viisumia ei ole mahdollista tulla turvallisesti ja laillisesti EU:n maaperälle. Esimerkiksi humanitäärinen viisumi kriisi-alueelta, vaikkapa Syyriasta, saapuville turvapaikanhakijoille ehkäisisi ihmissalakuljetusta, ihmiskauppaa ja kuolemia matkareitillä. Tämän avulla kriisimaasta lähtevä ihminen voisi suoraan hakeutua, vaikkapa lentäen, kohdemaahansa. Turvallinen saapuminen edistää hyvää kotoutumista ja auttaa hyvään elämään myös Suomessa. Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta laillisia keinoja saapua Eurooppaan saadaan lisättyä, ja oletteko valmiita ottamaan käyttöön humanitäärisen viisumin tai muun vastaavan työkalun tänne saapuvia turvapaikanhakijoita auttaaksenne?

16.47 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin olemme kaikki nähneet järkyttäviä kuvia ja lukueneet järkyttäviä uutisia siitä, miten tuhannet ihmiset ovat hukkuneet merellä tai kymmenet kuolleet rekan kuormatilaan. Tämä johtuu siitä, että ihmiset todellakin hädässään turvautuvat salakuljettajiin ja laittomiin reitteihin. Euroopan pitää tehdä se, että me luomme lailliset reitit hakeutua Eurooppaan, lailliset reitit hakea turvapaikkaa, luomme menettelyt, joilla ihmisten asiat asiallisesti tutkitaan. Ja kaikkeinärkevintä olisi se, että me pystyisimme tekemään tätä työtä jo lähtömaissa, kriisien lähellä. Esimerkiksi syyrialaisia pakolaisia on miljoonia Turkin alueella. Toisaalta EU:n etelärajalla olevien valtioiden, Unkarin, Italian, Kreikan, alueille voitaisiin perustaa EU:n lipun alla toimivia vastaanottokeskuksia, joissa ihmiset otettaisiin vastaan ja joista he tietäisivät, että sinne voi hakeutua ja heidän asiaansa tutkittaisiin siellä. Meillä on paljon erilaisia keinoja, joita nyt vain pitää tehdä, ja meidän pitää todella painavasti vaatia Eurooppaa toimimaan yhdessä. Eurooppa on maailman vahvimpia talousalueita, ja jos se toimii yhdessä, se pystyy (Puhemies koputtaa) ratkomaan näitä ongelmia.

16.48 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä sisäministeri Orpo hyvin kiteytti, että tähän vaaditaan toimenpiteitä koko Euroopan tasolla. Kysyisinkin nyt sisäministeriltä: mitä luulette, voidaanko näitä toimenpiteitä tehdä vain ja ainoastaan vapaaehtoisuuteen pohjaten? Jos tämä asia halutaan todella ratkaista, niin luulisi, että se olisiärkevää myös Suomen kannalta ratkaista niin, että jokainen EU-valtio kantaisi oman vastuunsa, ja siksi kysynkin, arvoisa sisäministeri: mitä olette mieltä, voiko tällainen ratkaisu perustua pelkästään vapaaehtoisuuteen?

16.49 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Sisäministeri on sitä mieltä, mitä hallitus päättää yhdessä olla. Se selviää perjantaina EU-ministerivaliokunnassa.

Oleellista on se, kun me katsomme eurooppalaisia ratkaisuja, että niiden pitää tuoda selkeitä vastauksia siihen, miten me voimme auttaa ihmisiä lähtömaissa: miten me puutummme ihmisten salakuljetukseen, miten saamme laillisille reiteille ihmiset ohjattua. Ja on aivan selvää, että näihin pysyviin ongelmiin pitää löytää kestäviä ratkaisuja. Niiden täytyy olla erittäin voimakkaasti komission tai Euroopan päätöksissä. Me käsittelemme hallituksen kokonaisuutta ja annamme siihen sitten huomenna perjantaina vastauksia.

16.49 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä humanitaarinen katastrofi, joka meillä on tällä hetkellä Euroopassa ja Syyriassa käynnissä, on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2015 vp

tietysti sellainen asia, joka vaatii eduskunnan vahvaa huomiota. Olisin kuitenkin tiedustellut ministeri Orpolta: Millä tavalla hallitus aikoo nyt reagoida siihen, että meille on tihkunut tietoja siitä, että Ruotsin rautatieyhtiö SJ järjestää tällä hetkellä pakolaisille ilmaisia kuljetuksia Suomeen tuolta meidän länsirajamme kautta? Koska siellä ei rajavalvontaa nyt ole, niin tällä hetkellä ei ole täysin selvää tilannetta siitä, keitä meille saapuu ja mistä. Millä tavalla tähän yhtiön toimintaan mahdollisesti aiotaan puuttua?

16.50 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä SJ on yksityinen ruotsalainen yhtiö, joka on ilmoittanut, että he ottavat turvapaikanhakijat kyytiin ja vielä veloitusetta. Me olemme olleet yhteydessä Ruotsiin sekä tästä kysymyksestä tähän yhtiöön liittyen että laajemminkin siitä, että Ruotsi on läpikulkureitti ihmisille, jotka hakeutuvat tällä hetkellä Suomeen. Muun muassa Ruotsista tulevat laivat vaativat tänä päivänä — ja me olemme varmistaneet sen — henkilöllisyyspaperit ihmisiltä, joten se reitti meren yli ei ole niin haluttu, joten virta suuntautuu pohjoisen kautta Suomeen. Tässä takana on selkeästi osoitettavaa järjestettyä toimintaa, ja tämä on yksi ilmiö, että tämä Ruotsin rautatieyhtiö on tehnyt tämän, ilmeisesti jollain tavalla hallitakseen omasta mielestään tilannetta. Mutta me olemme olleet jatkuvassa yhteydessä niin Ruotsin viranomaisiin poliisin toimesta kuin maahanmuuttoviranomaisiin ja yritämme löytää yhdessä näihin ratkaisuja. Ei voi olla niin myöskään Ruotsissa, joka myöskin on EU:n jäsen, Dublin-maa, Schengen-maa, (Puhemies koputtaa) että heillä ulkomaalaisvalvonta ei toimisi sillä tavalla kuin yhdessä on sovittu. Me keskustelemme näistä, (Puhemies koputtaa) ja varmasti tapaan myöskin kollegani, Ruotsin ministerin, maanantain neuvostossa, ja koetamme (Puhemies koputtaa) löytää hyvän yhteistyön näissä asioissa.

16.51 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Vi upplever för tillfället kanske den värsta flyktingkatastrofen efter andra världskriget, och det är jätteviktigt att Finland faktiskt är en aktör nu som också vill bära sitt ansvar. Jag hoppas att regeringen tar den inställningen också inkommande måndag, framför allt i morgon, när ni ska fatta beslut.

Mutta, arvoisa puhemies, nyt kun puhutaan pakolaisista ja turvapaikanhakijoista, on syytä myös muistaa, että paras kotouttaminen on siinä, että ihmiset pääsevät käsiksi meidän työelämään ja että he saavat oppia meidän kieliämme ja niin nopeasti kuin mahdollista. Ja haluaisin peräänkuuluttaa tai oikeastaan kysyä hallitukselta: minkälaisiin toimenpiteisiin hallitus on valmis lähtemään, jotta ne ihmiset, jotka nyt tulevat Suomeen, voisivat myös päästä niin nopeasti kuin mahdollista työmarkkinoille ja sitä kautta myös pääsisivät parhaiten kotoutumaan meille Suomeen?

16.53 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä kysymys, ja se kuuluu tosiaan tontilleni, kotouttamiseen. Tämä on semmoinen sektori, johonka pitää varata resursseja. Se on kaikkien etu: se on meidän etumme, se on myös näitten turvapaikanhakijoiden etu, jotta he pääsevät tänne suomalaiseen työelämään ja ylipäätään tähän suomalaiseen kulttuuriin kiinni. Se työelämä on minun mielestäni se paras tapa oppia ja sisäistää tätä, mitä tämä Suomi oikeasti on, ja sinne on aivan pakko laittaa resursseja. Kyllä hallitus on tämän huomioinut, ja tähän tullaan kiinnittämään huomiota jatkossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2015 vp

16.53 Mika Raatikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvioidaan, että Suomeen tulee tänä vuonna ainakin 20 000 pakolaista. Migri puhuu jopa 40 000:sta vuodessa, ja heistä suurin piirtein puolet ehkä saa turvapaikan. Eli nämä ovat siis turvapaikanhakijoita, eivät välttämättä pakolaisia. Tässä joukossa voi olla aika monennäköistä kulkijaa, ja on aika vaikeaa tietää, keitä sieltä tulee. Voi olla taistelijoita eli terroristeja — minä en niitä taistelijoiksi kutsuisi vaan terroristeiksi tai muiksi rikollisiksi — jotka pakenevat maistaan.

Kysymys kuuluu ministeri Orpolle: ollaanko nyt, kun muut maat eivät noudata näitä Schengen- ja Dublin-säännöstöjä, harkittu, että pistetään nämä Schengen-sisärajatarkistukset eli rajatarkistukset voimaan? — Kiitoksia.

16.54 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli erittäin tärkeä ja ajankohtainen kysymys, jota pohditaan. Meillä on jatkuva valmius ottaa Schengen-sisärajatarkistukset käyttöön väliaikaisesti, ja se on Schengen-sääntöjen mukaan mahdollistakin. Sen lisäksi me olemme hallituksen toimesta aktivoimassa myöskin mahdollisuutta käyttää pistotarkastuksia. Mutta tärkeää on ymmärtää se, että vaikka meillä olisi Ruotsin rajalla pohjoisessa sisärajatarkistus Schengenin mukaisesti, se ei luultavasti yhtään vähennä turvapaikanhakijoita, koska samalla tavalla turvapaikkaa hakeva tai sitä haluava Suomessa voi marssia rajavartijan luo ja pyytää turvapaikkaa. Silloin meillä on velvollisuus hänen asiansa tutkia. Tosin tällä Schengen-rajatarkistuksella voisi olla esimerkiksi lieveilmiöihin liittyvää ehkäisevää vaikutusta. Siksi me mietimme tätä ja se on meidän keinovalikoimassamme.

Sitten, mitä tulee näihin turvallisuuskysymyksiin, lienee aivan selvää, että kun ihmisiä tulee maailman pahimmista kriisipesäkkeistä, joissa on sodittu vuosia tai vuosikymmeniä, tähän liittyy (Puhemies koputtaa) myöskin turvallisuusriskejä, mitenkään niitä liioittelematta, mutta ne toteamalla, (Puhemies koputtaa) ja me kyllä teemme ja muun muassa meidän suojelupoliisimme tekee töitä tämän eteen. Hallitus on suuntaamassa myöskin lisäresursseja tähän suojelupoliisin toimintaan.

16.55 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, tilanne on vaikea. Ihmisiä kuolee Välimerelle paetessaan hätää, sotaa, kärsimystä. Meidän on haettava eurooppalaisia ratkaisuja, ja toivottavasti myös maan hallitus on niitä valmis hakemaan.

Suomella on velvollisuus käsitellä kaikki turvapaikkahakemukset, jotka tänne jätetään. Tällä hetkellä suuri paine kohdistuu erityisesti Pohjois-Suomeen, Kemiin ja Ouluun, koska, kuten tässäkin keskustelussa on todettu, pohjoisen rajan kautta tulee tällä hetkellä iso osa hakijoista. Kysyisinkin hallitukselta: Miten huolehditaan siitä, että kaikki hakemukset saadaan käsiteltyä ripeästi? Tällä hetkellä poliisi on ruuhkautunut Oulussa ja rekisteröintiä ei voida suorittaa, ja kun rekisteröintiä ei voida suorittaa, tämä turvapaikkaprosessi ei pääse käynnistymään ja ihmiset eivät myöskään saa tätä vastaanottorahaa. Eli miten huolehditaan siitä, että näillä hakijoilla on ensinnäkin inhimilliset olosuhteet, että siellä on riittävästi resursseja ja hakemukset saadaan käsiteltyä kohtuullisessa ajassa?

16.57 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä oli monta kysymystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2015 vp

Ensinnäkin meillä on hyvin tarkkaan tiedossa, kuinka vaikea tilanne Oulussa on. Eilisen päivän aikana meidän ministeriössä toimiva kriisiryhmä löysi yhdessä paikallisten kanssa ratkaisuja, joilla saatiin Ouluun uusia vastaanottokeskuspaikkoja, joilla pystytään huolehtimaan inhimillisemmistä olosuhteista.

Mitä tulee näihin resursseihin laajemmin, niin hallitus on jo aikaisemmassa lisätalousarviossa lisännyt määrärahoja ja tulee myöskin seuraavassa lisätalousarviossa lisäämään nimenomaan poliisin ja maahanmuuttoviranomaisten resursseja. Me olemme pystyneet näillä rahoilla palkkaamaan lisää väkeä, muun muassa 50 poliisia ja 100 henkeä Maahanmuuttovirastoon, jotta me saamme nämä prosessit sujumaan.

Mutta monenlaisia asioita on vastassa, muun muassa pohjoisessa se, että siellä on vain yksi sormenjälkikone. Tällainenkin asia saattaa hidastaa — ja tässä tapauksessa hidastaa — sitä, kuinka nopeasti ihmisiä voidaan rekisteröidä. Mutta näitä käytännönläheisiäkin asioita me pyrimme koko ajan ratkomaan, jotta voimme auttaa ihmisiä.

16.58 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että tämä pakolaiskriisi tarvitsee sekä eurooppalaisia että suomalaisia ratkaisuja akuutisti mutta myös pitkällä tähtäimellä kestäviä ratkaisuja. Silloin meillä on mahdollisuus ottaa oppia niistä maista, joissa on jo kokemuksia, niin hyviä kuin huonojakin. On esimerkiksi arvioitu, että Saksassa on tänä vuonna noin miljoona pakolaista ja kustannukset ovat noin 12 miljardia. Siellä ei kuitenkaan käsitetä tätä pelkästään kustannuskysymyksenä vaan nähdään nämä ihmiset myös resursseina. Monet yliopistot ovat perustaneet uusia kursseja koulutetuille ja koulutushaluisille. Sinne on lisätty kieltenopetusta ja aloitettu myös yrittäjyyskursseja. Haluaisinkin kysyä meidän hallitukselta ja opetusministeri Grahn-Laasoselta: miten nämä ihmiset nähdään pitkällä tähtäimellä suomalaisen koulutuspolitiikan linjauksissa?

16.59 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on selvää, että kun — olemme tässäkin salissa monta kertaa käsitelleet tätä ikärakenteen muutosta Suomessa — meillä työvoiman määrä pienenee, niin silloin on myös paljon mahdollisuuksia siinä, että saamme työvoimaa muualta. Maahanmuutto voi olla ilmiönä myös positiivinen voimavara Suomelle tulevana vuosina, ja uskon sen näin olevankin.

Me olemme opetus- ja kulttuuriministeriössä käynnistäneet omalta osaltamme työtä. Kotouttamisasiat sinällään kuuluvat ministeri Lindströmin tontille, mutta tuki tällä on paljon vaikutuksia myös opetus- ja kulttuuriministeriön sektorille. Jo ensimmäisestä päivästä lähtien käytännössä, kun turvapaikanhakijat tulevat Suomeen ja ovat esikoulu- tai peruskouluikäisiä, he ovat oikeutettuja esiopetukseen ja perusopetukseen ja sen lisäksi myöskin varhaiskasvatukseen oikeutettuja, jos ovat sen ikäisiä, ja lisäksi kunnat voivat järjestää valmistavaa koulutusta. Näitä oikeuksia me Suomessa kunnioitamme ja nämä mahdollisuudet näille lapsille ja nuorille tarjoamme. Sen lisäksi olemme käynnistäneet työn, jossa pohdimme (Puhemies koputtaa) pidemmällä aikavälillä, millä tavalla voimme opetus- ja kulttuuriministeriön resurssein ja voimavaroin (Puhemies koputtaa) turvata meidän maahanmuuttajille myöhemmät mahdollisuudet kouluttautua.

Puhemies Maria Lohela: Viimeinen kysymys tähän aiheeseen. Edustaja Haavisto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 31/2015 vp

17.00 **Pekka Haavisto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te, ministeri Orpo, mainitsitte, että pitäisi kiinnittää huomioita myös keinoihin, joilla siellä pakolaisuuden alkujuurilla ja lähtömaissa voitaisiin tilanteeseen vaikuttaa. Ja kysymykseni on itse asiassa ministeri Toivakalle, koska te vastaatte kehitysyhteistyöstä ja humanitäärisestä avusta: Nyt hallitus on samaan aikaan tehnyt aika mittavia leikkauksia sekä niiden järjestöjen budjetissa, jotka voisivat siellä tehdä työtä — Kirkon Ulkomaanapu, Punainen Risti ja muut ovat juuri näillä pakolaisalueilla toimivia järjestöjä — että ylipäätään kehitysyhteistyössä, jossa olisi niitä välineitä, joilla minun mielestäni esimerkiksi näitä suuria pakolaismääriä voitaisiin auttaa enemmän siellä paikan päällä ja estää myös sitä, että tämä pakolaisuus purkautuu Eurooppaan. Onko hallituksella valmiutta nyt tässä uudessa tilanteessa arvioida näitä kehitysyhteistyön ja humanitäärisen avun leikkauksia ja myöskin tätä kautta ehkäistä pakolaisuutta?

17.01 **Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lenita Toivakka** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä oli erittäin tärkeä kysymys. On tärkeää, että me voimme auttaa pakolaisia siellä alkulähteillä. Nyt kun puhutaan nimenomaan tästä pakolaisvirrasta, niin sieltä naapurimaista, missä valtava määrä ihmisiä — esimerkiksi Syyrian naapurimaissa 4 miljoonaa ihmistä — on jo vuosia asunut pakolaisleireillä, on nyt lähdetty sen takia, että ihmiset on vallannut epätoivo. Kriisille ei näy loppua, ja haetaan parempaa elämää ja toivoa. Mutta on hyvin tärkeätä, että me pystymme auttamaan siellä lähtömaissa ihmisiä. Olen tietenkin hyvin pahoillani siitä, että Suomi joutuu tässä tilanteessa leikkaamaan. Meidänkin apuamme tarvitaan. Olen itse pyrkinyt nyt painottamaan, että kun näitä leikkauksia kohdennetaan, kohdennetaan ne niin, että nimenomaan erityisesti siellä Syyrian naapurimaissa esimerkiksi näille pakolaisleireille kohdennettuja varoja ei leikata, vaan katson keinoja, miten voisimme priorisoida niin, että saisimme sinne jopa lisäpanostuksia. Erityisen suuri tarve on humanitääriselle avulle. Tällä hetkellä YK:n arvion mukaan siitä avusta, mille esimerkiksi siellä leireillä on tarvetta, on vain 40 prosenttia olemassa. Eli humanitääriselle avulle on (Puhemies koputtaa) suuri tarve, ja toivon, että myös Suomi voi olla vahvemmin tässä jatkossa mukana.

Kysymyksen käsittely päättyi.